

«*Le calendrier solaire des nations, le calendrier lunaire d'Israël*». Lévinas com a intèrpret de la càbala de H. de Volozyne¹

MIQUEL RIERA FONT (*Universitat de les Illes Balears*)

L'article publicat per Lévinas a *Archivio de filosofia* el 1985 sota el títol *Judaïsme i Kénose* abunda en les referències a la figura del rabí lituà Haïm de Volozyne (1759-1821) autor de *L'âme de la vie*², obra cabdal en la comprensió dels vincles entre el pensament original del filòsof francès i la tradició rabínica i cabalística del segle XIX de la que Gaon de Vilna (1720-1797), mestre de Volozyne, en fou la principal figura. En aquest escrit Lévinas exposa alguns dels eixos de la coneguda preeminència de l'ètica envers l'ontologia. El que volem destacar en aquesta ocasió és l'exemple usat per l'autor de *Totalité et Infini* (1961) per tal de mostrar, en un dels coneguts exercicis d'exegesi —que Lévinas reservava, tot s'ha de dir, per als anomenats textos de temàtica jueva—, el que va denominar la subjectivitat com a *abaissement* i *oubli de soi*. Efectivament, tot seguint la paràbola del diàleg entre Déu i la lluna de Gen. 1:16, on es narra com aquesta, protestant davant la creació de dues lluminàries iguals («*Souverain du monde, est-il possible que deux rois portent la même couronne?*»³), fou relegada a un status inicialment inferior encomanant-li Déu el seu lloc a la nova dimensió jeràrquica. No obstant això, «*par toi, dit l'Eternel, à la Lune impavide, Israël pourrar compter les jours et les nuits*»⁴.

El que ens interessa d'aquest article és la forma en què Lévinas interpreta el llenguatge cabalístic de Volozyne on «*une notion de Dieu désignée par le tétragramme imprononçable, exprimé ou traduit par le terme kabbaliste En-Sof, Infini, absolu d'un Dieu non affecté par le monde créé ni par son histoire; et d'autre part,*

1. Aquest estudi, que s'emmarca en el projecte de recerca «La influencia de Abraham Cohen de Herrera sobre Spinoza», finançat pel Ministeri de Ciència i Innovació FFI2009-07217, ha estat possible gràcies al programa operatiu cofinançat pel Fons Social Europeu d'ajuts per a la formació de personal investigador del Govern de les Illes Balears.

2. *L'âme de la vie*, París: Verdier, 1985.

3. E. LÉVINAS, «Judaïsme et kénose», a *À l'heure des nations*, París: Minuit, 1988, p. 135.

4. *Ibid.* 136.

*et a la fois, le même Dieu entendu comme maître du monde, source de toutes les forces et de toute justice, nommé Elohim»⁵. Efectivament, la tasca de l'home de connectar ambdues naturaleses de la divinitat imitant, mitjançant la responsabilitat envers l'altre, l'*humilité lunaire*, no és sinó una nova expressió de l'antropologia levinasiana entesa com a ètica-filosofia primera i Volozhyn, tal com vam descriure ara fa un any, n'és un dels pilars principals.*

Vista general.

5. *Ibid.* 141.